

แนวคิด Camp Aesthetic

แนวคิดแคมป์ (Camp) มาจากคำอธิบายของซูซาน ซอนแท็ก (Susan Sontag) นักเขียนและนักวิจารณ์ชาวอเมริกัน เขียนบทความเรื่อง Notes on Camp ในปี ค.ศ.1964 เพื่อการรำลึกถึงชีวิตของนักประพันธ์ชาวอังกฤษออสการ์ ไวลด์ (Oscar Wilde) ซึ่งเป็นผู้แสดงออกในตัวตนทางเพศแบบเปิดเผยว่าเป็นชายรักชายและมีวิถีชีวิตที่ทำทนายบรรทัดฐานทางเพศในสังคมอังกฤษ ไวลด์ยังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระแสเคลื่อนไหวสุนทรียศาสตร์ (Aestheticism movement) ในช่วงทศวรรษ 1870-1880 ได้รับการยกย่องให้เป็นกวีที่โดดเด่นในยุควิคตอเรีย (Fisher, 2004) นักเคลื่อนไหวทางสุนทรียะให้ความสำคัญกับความงาม ความรู้สึก และอารมณ์ มากกว่าจะสนใจว่า “หน้าที่” ของศิลปะคืออะไร (McMullen, 1971; Mendelssohn) คนทำงานด้านศิลปะ นักเขียนนักประพันธ์ที่รวมตัวกันเพื่อทำงานศิลปะนอกจารีตประเพณีทำให้เห็นการทำทนายวัฒนธรรมและศีลธรรมแบบวิคตอเรีย “ศิลปะเพื่อศิลปะ” (Art for Art's Sake) จึงเป็นหัวใจหลักของการเคลื่อนไหวของนักสุนทรียศาสตร์ (Roberts, 1991; Leighton, 2007)

ภายใต้ผลงานประพันธ์ที่มีชื่อเสียงของไวลด์ ชีวิตทางเพศของเขาได้ถูกเปิดเผยขึ้นเมื่อมีการไต่สวนว่าเขามีความสัมพันธ์ชู้สาวกับลอร์ดอัลเฟรด ดักลาส (Lord Alfred Douglas) ผู้เป็นบุตรชายของจอห์น โชลโต ดักลาส (John Sholto Douglas) บุณนางที่มียศเป็นมาร์ควิสแห่งควีนส์เบอร์รี่ (Marquess of Queensberry) ซึ่งเขียนโน้ตถึงไวลด์ว่าเขาคือพวกโซโดไมต์ (Sodomite) (ผู้มีพฤติกรรมร่วมเพศทางทวารหนัก) การโต้แย้งระหว่างไวลด์และจอห์น โชลโต ดักลาส ทำให้เขาถูกดำเนินคดีข้อหาการประพฤติน่าเกลียดไม่เหมาะสมอย่างร้ายแรงกับผู้ชายคนอื่น (gross indecency with other males) ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายโซโดมี (Bristow, 2016) ในการพิจารณาคดีครั้งที่สอง ไวลด์ถูกตัดสินว่ามีความผิดและถูกตัดสินจำคุกสองปีด้วยการใช้แรงงานหนัก ซึ่งเป็นโทษสูงสุด และถูกจำคุกในช่วงปี ค.ศ.1895-1897 ทำให้เขากลายสภาพเป็น “คนนอกสังคม” (Adut, 2005) ในช่วงปีสุดท้ายในคุก เขาเขียนบันทึกเรื่อง De Profundis (ตีพิมพ์ในรูปแบบย่อในปี ค.ศ.1905 หลังเขาเสียชีวิต) กล่าวถึงการเดินทางทางจิตวิญญาณของเขา ถือเป็นเรื่องราวทุกข์ระทมตรงข้ามกับปรัชญาความสุขในช่วงชีวิตก่อนติดคุกของเขา หลังจากออกจากคุก เขาเดินทางไปอาศัยในฝรั่งเศสและเขียนบทกวีที่สะท้อนชีวิตที่แสนเศร้าเมื่ออยู่ในเรือนจำ บทกวีนี้ชื่อ The Ballad of Reading Gaol เขียนในปี ค.ศ.1898 (Frankel, 2017)

จากกรณีชีวิตนอกจารีตของออสการ์ ไวลด์ ทำให้ซอนแท็ก (1964) เลือกใช้คำว่า Camp รากศัพท์ในภาษาฝรั่งเศสคือ “se camper” ซึ่งหมายถึงการแสดงท่าทาง (Bergman, 1993) โดยพิจารณาว่า “แคมป์” (camp) ของ โฮโมเซ็กช่วลที่สังคมตะวันตกตีตราเป็น “คนป่วยทางจิต” นั้นก่อตัวขึ้นบนความรู้สึก “ไม่เข้าพวก” ไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นสิ่งที่อยู่นอกระเบียบกฎเกณฑ์ อยู่นอกพรมแดนของความปกติ ความรู้สึกในลักษณะนี้จึงทำทนายบรรทัดฐานที่สังคม

สร้างไว้ การปฏิบัติและการแสดงออกของโฮโมเซ็กชวลในแคมป์ที่มี “คนหัวอกเดียวกัน” จึงเป็นการเปิดเผยตัวตนที่อยู่นอกขนบซึ่งเริ่มปรากฏในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 แคมป์จึงเสมือนเป็นพื้นที่อิสระและเต็มไปด้วยความรู้สึกที่ไร้กฎเกณฑ์ คนรักเพศเดียวกันสามารถแสดงออกด้วยความรู้สึกที่เข้าอกเข้าใจกัน ต่างจากความรู้สึกของพลเมืองชายหญิงที่ดำรงอยู่ในกรอบจารีตประเพณีและศีลธรรมทางเพศที่เคร่งครัด ซอนแท็กเชื่อว่าความรู้สึกที่อยู่นอกระเบียบนี้ไม่ต้องใช้เหตุผลมาควบคุมหรือสั่งการ การปฏิบัติภายในแคมป์ของคนรักเพศเดียวกันถือเป็นสุนทรียภาพ มิใช่บริบทของการสร้างความงาม แต่เป็นเรื่องของ “การสร้างลีลาเฉพาะตัว” (stylization) เป็นการประดิษฐ์สร้างสิ่งต่างไปจากแบบแผนเดิม ๆ สิ่งนั้นอาจเป็นเสื้อผ้า แฟชั่น ละคร เต้นรำ บทเพลง และบทกวี ดังนั้น การสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในแคมป์ของโฮโมเซ็กชวลจึงเป็น “วิธมองโลก” และ “วิธีปฏิบัติ” ที่ต่างไปจากภาวะปกติวิสัย ซอนแท็กย้ำว่างานศิลปะและสุนทรียะที่มีอยู่ในสังคมตะวันตกมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกที่ถูกเหยียดหยามเหมือนบุคคลที่รักเพศเดียวกัน ทำให้สุนทรียะแบบโฮโมเซ็กชวลอยู่นอกจารีตนิยมทางศิลปะ

ซอนแท็กอธิบายว่าชุมชนโฮโมเซ็กชวลคือพื้นที่ความรู้สึก รสนิยม และสุนทรียะที่อยู่นอกกฎเกณฑ์ ให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การฉีกออกไปจากแบบแผนที่ตายตัว “ลีลา” ในการแสดงความรู้สึกเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าเนื้อหา “อารมณ์” สำคัญกว่าระเบียบทางศีลธรรม “การประชดประชัน” สำคัญกว่าศกนาฏกรรม ในแง่นี้อาจกล่าวได้ว่า “แคมป์” มีลักษณะเป็น “พื้นที่ลีลา” ที่กลุ่มคนรักเพศเดียวกันใช้แสดงความรู้สึกและสร้างกลุ่มสังคมของตัวเองขึ้นมา ซอนแท็กกล่าวถึงออสการ์ ไวลด์ ในฐานะเป็นบุคคลที่แต่งกายเนี้ยบ พิถีพิถัน ประณีต มีรสนิยมในการเลือกแฟชั่นและวัตถุสิ่งของที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนคนอื่น ไม่ต้องเป็นวัตถุราคาแพงแต่ออกแบบอย่างมีสไตล์ ชีวิตของไวลด์จึงเต็มไปด้วยอารมณ์และลีลาที่น่าหลงใหล สะท้อนชีวิตของชนชั้นกลางที่มีเวลาว่างในการแสวงหาความสำราญ แบบแผนดังกล่าวมักถูกนิยามเป็น “ลัทธิสำอองนิยม” (Dandyism) (Booth, 1983; Glick, 2001) ชีวิตอิสระและสนุกสนานเช่นนี้ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมโฮโมเซ็กชวลในโลกตะวันตก คนเหล่านี้ถือเป็น “ขุนนางแห่งรสนิยม” (aristocrats of taste) หรือผู้หลงใหลในภาพลักษณ์พิถีพิถันและรักอิสระ ภาพลักษณ์แห่งความสำอองนี้มีมิใช่สิ่งผู้ชายจะปฏิบัติ ทำให้โฮโมเซ็กชวลมีวิถีทางในแบบของตัวเอง นั่นคือ ใช้สุนทรียะและความประณีตแสดงออกต่อสังคม (ด้านที่มองเห็น) ขณะที่ซ่อนเร้นความรู้สึกรักเพศเดียวกันไว้ภายใน (ด้านที่มองไม่เห็น)

Glick (2001) กล่าวว่าชีวิตโฮโมเซ็กชวลเป็นชีวิตสองด้าน (double life) คือ ด้านที่เปิดเผยกับด้านที่ปกปิดที่ดำเนินไปพร้อม ๆ กัน ทั้งสองส่วนนี้คือคุณลักษณะตัวตนของโฮโมเซ็กชวลที่เรียกว่า “ตัวตนที่แยกเป็นสอง” (split subjectivity) อย่างไรก็ตาม ในชุมชนชายรักชายในสังคมตะวันตก มิใช่โฮโมเซ็กชวลทุกคนจะมีรสนิยมพิถีพิถันหรือมีความคิดสร้างสรรค์ที่ล้ำเลิศ ซอนแท็กเชื่อว่าอารมณ์สุนทรีย์ของโฮโมเซ็กชวลคือเครื่องมือที่ละลายความเข้มข้นของระเบียบ

ศีลธรรม เปลี่ยนกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดให้กลายเป็นความสนุกเพลิดเพลิน อย่างไรก็ตาม ชอนแท็กพิจารณาสุนทรียะ/รสนิยมที่อยู่นอกระเบียบ หรือเรียกว่า “รสนิยมแคมป์” (camp taste) (รสนิยมในพื้นที่ลีลา) เป็นรุ่มใหญ่ที่มีคนหลายลักษณะเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ใช่เฉพาะโอโมเซ็กซ์ชวลเท่านั้น ทั้งนี้การหยิบฉวยและเลียนแบบความประณีตด้วยการประดิษฐ์สิ่งใหม่พร้อมอารมณ์ขันเป็นหัวใจสำคัญของลีลาสุนทรียะที่ไร้กฎเกณฑ์ตายตัว Core (1984) อธิบายว่าแคมป์เปรียบเสมือนกลยุทธ์ที่ใช้ภาพลักษณ์ภายนอกที่ประดิษฐ์เกินจริง เพื่อเปิดเผยความเป็นจริงที่อยู่ภายใน เป็นการทำให้เพศนอกรอบอยู่รอดในสังคม Meyer (1994) และ Cleto (1999) กล่าวว่าแคมป์คือวิธีการวิพากษ์วัฒนธรรมและกฎเกณฑ์สังคม ขยายความเข้าใจเกี่ยวกับแคมป์ซึ่งมิใช่เป็นเพียงการสร้างลีลาที่ตื่นตาตื่นใจที่ไร้สาระ ในระบบทุนนิยมปัจจุบันที่นำเอาเพียงเปลือกนอกของแคมป์ไปแสดงเป็นโชว์เพื่อประกวดแข่งขันหรือเป็นเครื่องมือของการท่องเที่ยว ได้ลดทอนจิตวิญญาณของแคมป์ไปอย่างสิ้นเชิง

หากพิจารณาถึงช่วงเวลาอดีต กระแสเคลื่อนไหวสุนทรียศาสตร์ตะวันตกในทศวรรษ 1870-1880 ชุมชน โอโมเซ็กซ์ชวลก่อตั้งขึ้นลับ ๆ มาก่อนหน้านั้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 ในประเทศอังกฤษรู้จักในนาม “บ้านมอลลี่” (Molly House) โดยมักจะปรากฏอยู่ในร้านเหล้า ผับ และบ้านส่วนตัว กลุ่มโอโมเซ็กซ์ชวลจะมาพบเจอกันและทำกิจกรรมที่สนุกสนาน ร้องเพลง เต้นรำ พุดหยาบคาย บางครั้งมีเพศสัมพันธ์ แสดงกิริยาท่าทางและแต่งตัวเลียนแบบผู้หญิง คิดคำศัพท์เฉพาะของตัวเอง เลียนแบบพฤติกรรมคลอດบุตร เลียนแบบพิธีแต่งงาน บรรยากาศมีความครื้นเครง สนุกสนานและไร้ระเบียบ โดยไม่เปิดเผยให้คนภายนอกรับรู้ (Norton, 2004; Trumbach, 1977) ช่วงเวลานี้ผู้ชายชาวอังกฤษที่ชื่นชอบเพศเดียวกันจะนิยามตนเองด้วยคำว่า “มอลลี่” ซึ่งสังคมอังกฤษไม่ยอมรับและถือเป็นความประพฤติน่าพิศมัยในข้อหาการร่วมประเวณีทางทวารหนัก (sodomitical offences) (Aldrich & Wotherspoon, 2001; Fletcher, 1999) แม้ว่าบ้านมอลลี่จะเป็นสถานที่สร้างสังคมของชายรักชาย แต่การพบปะกันของกลุ่มมอลลี่มักถูกตำรวจกวาดล้าง ถูกดำเนินคดีและได้รับโทษ เหมือนที่ออสการ์ ไวลด์เคยประสบมา อาจกล่าวได้ว่าชีวิตโอโมเซ็กซ์ชวลในตะวันตกเสี่ยงต่อการถูกจับกุม เสียชื่อเสียง ถูกตีตราจากสังคม ดังนั้นสภาพที่สังคมไม่ยอมรับพฤติกรรมรักเพศเดียวกันกลายเป็นแรงผลักดันที่ทำให้มอลลี่ประชิดประชัน เสียดสี และท้าทายกฎเกณฑ์ทางสังคม (Hall, 2023)

Babuscio (1999) กล่าวว่าแคมป์ของเกย์ (gay camp) ในสังคมตะวันตกถูกสร้างขึ้นโดยอารมณ์ความรู้สึก (sensitivity) ของชายรักชายจนเกิดรูปแบบทางวัฒนธรรมของตนเองโดยให้ความสำคัญกับการแสดงความสนุกสนาน ขบขัน ครื้นเครงพร้อมกับแฟชั่นและการแต่งกายที่หรูหราเกินปกติหรือเกินขอบเขตที่คุ้นชิน ในการมาพบเจอกันในแคมป์ของเกย์มักจะมีการละเล่นและการแสดงที่ล้อเลียนเสียดสีสังคม บางครั้งเป็นการสร้างสรรค์เหมือนละครเวทีที่มีคำพูดและภาษาที่เจ็บแสบ ทั้งนี้การแสดงที่เหนือจริงของชาวเกย์ต่างไปจากการแสดงละครของชายหญิง

ทั่วไป โดยเฉพาะความรู้สึกของเกย์ที่สังคมตีตราว่าเป็น “คนผิดปกติทางจิต” ดังนั้นความรู้สึกที่ถูกเหยียดหยามและไม่มีศักดิ์ศรีคือรากฐานที่ทำให้เกย์รวมตัวกันสร้างชุมชนของตัวเองเพื่อแสดงความรู้สึกและความปรารถนาที่เปิดเผยไม่ได้ในครอบครัวและพื้นที่สาธารณะ ความรู้สึกที่ถ่ายทอดภายในชุมชนเกย์จึงมิใช่ความรู้สึกตามที่สังคมยอมรับ เป็นสิ่งที่สวนทางและท้าทายระเบียบปฏิบัติอยู่นอกหมวดหมู่ที่สังคมกำหนด ไม่สามารถจัดจำแนกให้เป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง และอยู่นอกตรรกะคู่ตรงข้าม

ความรู้สึกนอกคอกที่เกิดขึ้นในชุมชนของเกย์ ดำรงอยู่ในประสบการณ์ ความสัมพันธ์ วิธีคิด วิธีปฏิบัติ การแสดงออกและการทำกิจกรรมต่าง ๆ Babuscio (1999) เรียกความรู้สึกนอกคอกนี้ว่า “**ความรู้สึกแบบเกย์**” (gay sensibility) ความรู้สึกนี้มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ (1) การประชดประชัน (irony) (2) การสร้างสุนทรียะ (aestheticism) (3) การสร้างเป็นคนอื่น (theatricality) และ (4) การมีอารมณ์ขัน (humour) **ประเด็นแรก** เรื่องการประชดประชัน หมายถึงการนำเอาสิ่งที่ไม่เข้ากันหรือตรงข้ามกันมาจัดวางให้อยู่ร่วมกัน (incongruity) มีลักษณะผิดฝาผิดตัวแต่อยู่ด้วยกันได้ เช่น การแสดงความเป็นชายกับความเป็นหญิงโดยคน ๆ เดียวกัน ชาวเกย์ที่มารวมตัวกันเพื่อสร้างความสนุกสนานมักสามารถใช้คำพูดและท่าทางได้ทั้งชายและหญิง (androgyny) ลักษณะที่ไม่เข้ากันถือเป็นสิ่งนอกคอก อยู่นอกระเบียบแบบแผนรักต่างเพศที่สังคมคาดหวังแต่เป็นหัวใจสำคัญของความรู้สึกแบบโฮโมเซ็กชวล **ประการที่สอง** เรื่องการสร้างสุนทรียะ หมายถึงความรู้สึกของโฮโมเซ็กชวลที่ท้าทายและโต้แย้งกฎเกณฑ์ของสังคม นำไปสู่การสร้างสรรคงานศิลปะที่มีอิสระ อยู่นอกจารีตประเพณีและศีลธรรมของรักต่างเพศ ปฏิเสธกฎที่ตายตัว รื้อพรมแดนของความเป็นปกติและเปลี่ยนให้เป็นสิ่งที่แปลกใหม่ ทำให้สิ้นเกินกว่าปกติ เช่น เปลี่ยนเสื้อผ้าแฟชั่นให้กลายเป็นงานสร้างสรรค์ที่น่าตื่นตาตื่นใจ นำสิ่งที่ดูธรรมดาามาเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ไม่ธรรมดา ใช้ประสบการณ์ชีวิตของการถูกเหยียดหยามมาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดอารมณ์และความปรารถนา ทั้งนี้การแสดงความรู้สึกที่บมเพาะอยู่ข้างในยังถือเป็นการซื้อสัตย์ต่อตัวเองด้วย **ประการที่สาม** การสร้างเป็นคนอื่น หมายถึง ชีวิตเปรียบเสมือนละคร (life-as-theatre) การเล่นไปตามบทบาทสมมุติ การจำลองตนเองให้เป็นคนอื่น (impersonation) ในแง่ที่ชีวิตของโฮโมเซ็กชวลคือการไม่ทำตามบทบาทชายหญิง เสมือนเป็นตัวบ่งบอกว่า “บทบาท” คือการเล่นละคร บางครั้งเกย์สร้างว่าตนเองเป็นชาย หรือ “พรางตัวเป็นชาย” เพื่อปกปิดตัวตนกับสังคม เพื่อให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้ในสังคมที่คาดหวังให้เพศชายต้องแสดงบทบาท “ผู้ชาย” บางครั้งสร้างว่าตนเป็นหญิงเพื่อปลดปล่อยความรู้สึกภายในกับเพื่อนเกย์ในพื้นที่ส่วนตัว เป็นการท้าทายบทบาทของการเป็นหญิงที่มักจะผูกติดกับสตรีเพศเท่านั้น ดังนั้น การสวมบทบาททางเพศที่ไม่ตายตัวคือสมรรถนะและศักยภาพของเกย์ สังคมรักต่างเพศจึงไม่ต่างอะไรกับโรงละครที่บุคคลต้องสวมบทบาทของเพศสภาพตามกรอบกฎเกณฑ์ที่ขีดเส้นแบ่งไว้ Babuscio (1999) กล่าวว่าการเล่นบทบาทหรือพรางตัวเป็นคนอื่นคือ “ศิลปะของการข้ามผ่าน” (the art of passing) สำหรับโฮโมเซ็กชวลที่ต้องอยู่

ในสังคมที่มีความเหยียดหยาม **ประการที่สี่** คือ การมีอารมณ์ขัน หมายถึงอารมณ์ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการเหยียดหยัน เนื่องจากประสบการณ์ชีวิตของโฮโมเซ็กชวลเต็มไปด้วยความย้อนแย้ง เช่น การเป็นบุคคลในสังคมที่ทำงาน เสียดสี เหมือนกับคนทั่วไป แต่ในเวลาเดียวกันก็ถูกตีตราว่าเป็นคนผิดปกติทางจิต หรือเบี่ยงเบนทางเพศ ความรู้สึกไม่เข้าพวกจึงเป็นสิ่งติดตัวสำหรับโฮโมเซ็กชวล การอยู่ในสังคมของรักต่างเพศจึงสร้างความอัดอั้นใจและหดหู่ทรมาน ดังนั้น สภาวะที่เป็นทั้งคนในสังคมและคนที่แปลกประหลาดจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นอารมณ์ขันและการล้อเลียนเสียดสี แทนที่จะหมกมุ่นอยู่กับโชคชะตาที่น่าเศร้า กลุ่มเกย์ได้รวมตัวกันเพื่อสร้างเสียงหัวเราะโดยนำสถานการณ์สังคมมาเยาะเย้ยด้วยความสนุกสนาน การปฏิบัติดังกล่าวนี้เสมือนเป็น **“การต่อสู้เชิงการเมืองแบบที่เล่นที่จริง”** อารมณ์ขันที่เสียดสีสังคมจึงเป็นกลไกที่ชาวเกย์กำลังโค่นล้มระเบียบกฎเกณฑ์ที่ตีตราพวกเขา

ลักษณะ 4 ประการของความรู้สึกแบบเกย์ทั้งการประชดประชัน การสร้างสนุทริยะ การแสร้งเป็นคนอื่น และการมีอารมณ์ขัน ทั้งหมดนี้ดูผิวเผินอาจจะเป็นเรื่องไร้สาระและมักถูกมองว่าวัฒนธรรมเกย์มีแต่เรื่องบันเทิงเรีงรมย์ ปราศจากแก่นสาร แต่หากพิจารณาถึงเรื่องราวและประสบการณ์ที่ดำรงอยู่ในความรู้สึกเหล่านี้จะพบว่ามันคือการวิพากษ์วิจารณ์สังคมที่แยบยล ในสายตาของชายหญิง การแสดงออกของเกย์อาจเป็นเพียงการเปิดเผยและปลดปล่อยตัวตนที่ถูกแอบซ่อนไว้ จะเห็นว่าภายใต้ระบบทุนนิยม เกย์ถูกสร้างเป็นตัวแทนของความรื่นเริงหรือเป็นสินค้าเพื่อความบันเทิง แต่รากฐานความเป็นมาของความสนุกสนานเต็มไปด้วยการทำทนายและโต้เถียงกับบรรทัดฐานสังคมและศีลธรรมแบบรักต่างเพศอย่างเข้มข้น คริสโตเฟอร์ ไอเชอร์วูด (Christopher Isherwood) นักเขียนชาวอเมริกันเคยกล่าวว่า “ถ้าคุณไม่รู้สึกถึงเนื้อหาสาระที่จริงจัง คุณจะไม่มีวันสร้างความขบขันในสิ่งเหล่านั้นได้ トラบใดที่คุณกำลังสร้างอารมณ์ขันจากเรื่องจริงจัง トラบนั้นคุณก็กำลังแสดงสิ่งที่เป็นสาระด้วยกลวิธีที่ดู “สนุกสนาน” (Freeman, 2016) เช่นเดียวกับซอนแท็กกล่าวว่า “แคมป์” ของโฮโมเซ็กชวลเต็มไปด้วยความสนุกครื้นเครงไม่เคร่งเครียด แต่มันกำลังสนทนากับเรื่องจริงจัง หรือสามารถพูดเรื่องจริงจังและมีสาระด้วยอารมณ์ที่ขบขัน (Sontag, 1964)

ในช่วงทศวรรษ 1960 นักมานุษยวิทยา Esther Newton (1972) ได้ศึกษาการแสดงนางโชว์หรือ Drag Queen ในบาร์เกย์ในเมืองชิคาโกและแคนซัสซิตี เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมเกย์ตะวันตกนำ “ความเป็นหญิง” มาสร้างและปรับแต่งให้ดูเกินจริงและน่าตื่นตาตื่นใจพร้อมสร้างความตลกขบขันให้กับผู้ชม การแสดงความเป็นหญิงของนางโชว์จึงเท่ากับการสร้าง “ผู้หญิงในจินตนาการ” (make-believe woman) ขณะเดียวกันก็ทำทนายบรรทัดฐานของเพศสภาพชายหญิง โดยทำให้เห็นว่าพฤติกรรมและการแสดงออกทางเพศนั้นมีได้เกิดจากปัจจัยทางร่างกาย แต่ถูกสร้างขึ้นในบริบทสังคม Newton อธิบายวัฒนธรรมแคมป์ของนางโชว์ว่าเป็นระบบของอารมณ์ขันและการเอาตัวรอด (system of humor and survival) ในช่วงทศวรรษ 1960

สังคมอเมริกันยังคงตีตรากลุ่มโฮโมเซ็กช่วลว่าเป็นคนผิดปกติทางจิต ดังนั้น การแสดงตัวตนในที่สาธารณะของเกย์และนางโซว์จึงเสมือนเป็นการท้าทายสังคม การดำรงชีวิตทางสังคมของเกย์จึงเป็นการอยู่ตรงกลางระหว่างจารีตประเพณีกับความท้าทายยับยั้งต่อกฎระเบียบที่ตายตัว ความรู้สึกดังกล่าวคือสถานะของ “แคมป์” ที่ทำให้เกย์มีตัวตน Newton ระบุว่าความรู้สึกแบบแคมป์ต่างไปจากความมั่นใจของเกย์ไพรด์ที่เพิ่งเกิดขึ้นช่วงทศวรรษ 1970 เพราะแคมป์มีอารมณ์แบบคนที่เผชิญหน้ากับการดูหมิ่นเหยียดหยามซึ่งทำให้เกิดรู้สึกต่ำต้อยไร้ศักดิ์ศรี นอกจากนี้ อารมณ์แคมป์เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ลับเฉพาะของชาวเกย์ ต่างไปจากการแสดงออกในการเดินขบวนตามท้องถนนของงานไพรด์ (Pride Parade) จะเห็นว่าสุนทรียะแบบแคมป์ในการแสดงของนางโซว์เกิดขึ้นภายในชุมชนปิดและเป็นความลับที่รู้จักเฉพาะกลุ่มเกย์ อย่างไรก็ตาม การแสดงนางโซว์ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเฉพาะการเป็นโซว์ที่อสังการและเปิดเผยให้ผู้ชมที่ไม่ใช่เกย์เข้าชมได้

ผู้เขียน

ดร.นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ ผู้จัดการ

ฝ่ายวิจัยและส่งเสริมวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

เอกสารอ้างอิง

- Adut, A. (2005). A Theory of Scandal: Victorians, Homosexuality, and the Fall of Oscar Wilde. *American Journal of Sociology*, 111(1), 213-48.
- Aldrich, R. & Wotherspoon, G. (Eds.). (2001). *Who's Who in Gay and Lesbian History Vol.1: From antiquity to World War II*. London: Routledge.
- Babuscio, J. (1999). The Cinema of Camp, aka Camp and the Gay Sensibility. In F. Cleto (Ed.) *Camp: Queer Aesthetics and the Performing Subject*, (pp. 117-135). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Bergman, D. (1993). *Camp Grounds: Style and Homosexuality*. Amherst, MA: University of Massachusetts Press.
- Booth, M. (1983). *Camp*. London: Quartet.
- Bristow, J. (2016). The blackmailer and the sodomite: Oscar Wilde on trial. *Feminist Theory*, 17 (1), 41-62.
- Cleto, F. (Ed.). (1999). *Camp: Queer Aesthetics and the Performing Subject*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fisher, T. (2004). The Search for Oscar Wilde. *The Wildean*, 25(25), 2-15.
- Fletcher, A. (1999). *Gender, sex and subordination in England, 1500-1800*. New Haven: Yale University Press.
- Frankel, N. (2017). *Oscar Wilde: The Unrepentant Years*. Cambridge: Harvard University Press.

- Freeman, C. (2016). Christopher Isherwood and the Limit of Camp. *Modernism/Modernity*, 23(1), 14-17.
- Glick, E. (2001). The Dialectics of Dandyism. *Cultural Critique*, 48(1), 129-163.
- Hall, C. (2023). In Molly House, players compete for queer joy against a backdrop of hate in 18th-century England. Retrieved from <https://www.polygon.com/tabletop-games/23935237/molly-house-cole-wehrle-zenobia-award-crowdfunding-campaign/>
- Leighton, A. (2007). *On Form: Poetry, Aestheticism, and the Legacy of a Word*. Oxford: Oxford University Press.
- McMullen, L. (1971). *An Introduction to the Aesthetic Movement in English Literature*. Ottawa, Ontario: Bytown Press.
- Mendelssohn, M. (2007). *Henry James, Oscar Wilde and Aesthetic Culture*. Edinburgh University Press.
- Meyer, M. (1994). *The Politics and Poetics of Camp*. London: Routledge.
- Newton, E. (1972). *Mother Camp: Female Impersonators in America*. Hoboken: Prentice-Hall.
- Norton, R. (2004). Clap, Margaret [known as Mother Clap]. Oxford Dictionary of National Biography.
- Roberts, R. (1991). Carlyle and the Aesthetic Movement. *Carlyle Annual*, (12), 57-64.
- Sontag, S. (1964). *Notes on Camp*. *Partisan Review*, 31(4), 515-530.
- Trumbach, R. (1977). London's Sodomites: Homosexual Behavior and Western Culture in the 18th Century. *Journal of Social History*, 11(1), 1-33.